

SLUČAJ ČOVEKA
KOJI JE UMRO SMEJUĆI SE

TARKVIN HOL

*Slučaj čoveka koji je
umro smejući se*

Prema dokumentaciji Viša Puriya,
indijskog „najprivatnijeg detektiva“

Prevela s engleskog
Ivana Golubović

Mono i Manjana
2011.

Naslov originala
The Case of the Man Who Died Laughing, Tarquin Hall
Copyright © Sacred Cow Media 2010
Pravo za srpsko izdanje © Mono i Manjana, 2012

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Glavni i odgovorni urednik
Srđan Krstić

Prevod
Ivana Golubović

Lektura
Aleksandra Jović

Korektura
Saša Novaković

Kompjuterska priprema
Mono i Manjana

Dizajn korica
Ivana Flegar

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

E-mail: office@monoimanjana.rs
www.monoimanjana.rs

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

ХОЛ, ТАРКВИН, 1969-
Slučaj čoveka koji je umro smejući se : prema dokumentaciji Viša Purija, indijskog
„najprivatnijeg detektiva“ / Tarkvin Hol ; [prevod Ivana Golubović]. - Beograd : Mono i
Manjana, 2011 (Lazarevac : Elvod print). - 279 str. ; 21 cm

Prevod dela: The Case of the Man who Died Laughing / Tarquin Hall. -
Rečnik: str. 267-279. - Od istog pisca: str. 3.

ISBN 978-86-7804-597-4
COBISS.SR-ID 188146188

Babicama bolnice Homerton, južni London

Prvo poglavlje

Udobno zavaljen na zadnjem sedištu svog „ambasadora“ s podignutim prozorima i klimom pojačanom na maksimum, Viš Puri je pažljivo posmatrao pukotinu na vetrobranskom staklu. U početku je to bila sasvim mala pukotina – napravio ju je kamenčić odbačen točkovima kamiona koji je jurio putem Matura tog popodneva. Ipak, uprkos samolepljivoj traci nalepljenoj na staklo poput zavoja, pukotina je počela da se širi.

Paklena delhijska vrućina pritiskala je vetrobransko staklo, pokušavajući da ispita njegovu slabost i odlučna da pokori ono malo prkosnog hladnog vazduha u kolima. Detektiv je zamišljao kako je to biti istraživač morskih dubina koji sluša malu amfibiju kako krcka pod pritiskom od više hiljada tona.

Tog ponedjeljka početkom juna, maksimalna temperatura izmerna u prestonici bila je 44° C. Bilo je tako vrelo da se asfalt na putevima topio i bio mekan kao gumene bombone. Tako vrelo da je čak i sada, sat vremena nakon što je pao mrak, vazduh pržio kao vatra.

Ništa, međutim, nije moglo smiriti pomamnu atmosferu saobraćajnog špica u Delhiju. Kud god bi Puri pogledao, opažao bi hiljade ljudi koji su se probijali po vrućini, huku automobila i izduvne gasove koji su se videli na svetlosti farova. Radnici, službenici i studenti gurali su se u autobusima; biciklisti u košuljama natopljenim znojem

s mukom su okretali pedale; tročlane, četvoročlane, pa čak i petočlane porodice vozile su se na mopedima, pri čemu su majke sedele po strani, držeći mlađu decu u krilu i stariju decu između zbijenu kao u sendviču.

Trgovina je cvetala na sve strane. Kriške kokosa rashlađenog na ledu i prošvercovane primerke romana nagrađenih Bukerovom nagradom prodavala su deca probijajući se između kola koja su milela. Gomile lubenica ležale su na pločnicima. Leci koji su reklamirali moći hakima sposobnog da istera zle duhove i skida čini stavljani su ispod brisača na vetrobranskim staklima.

Dok je posmatrao bezbrojna lica klizava i sjajna od znoja, oči koje trepću na zagađenom vazduhu, usne suve od žeđi, bio je zaprepašten s kakvim su stoicizmom stanovnici Delhija, poznati i kao „Dili valasi“, živeli, naizgled se mireći sa surovim i za većinu sve gorim uslovima života u glavnom gradu. S jedne strane, divio se njihovoj izdržljivosti, iznenađujuće dobrom raspoloženju uprkos takvoj surovoj stvarnosti, ali je istovremeno bio tužan zbog čovekove sposobnosti da se prilagodi svakakvim uslovima i da ih prihvati kao normalne.

„Instinkt samoodržanja istovremeno je i blagoslov i prokletstvo“, govorio je.

Detektiv lično bio je naviknut na klima-uređaje. Odeven u firmirana safari odela i kačkete od tvida, bez klima-uređaja bi teško podnosio vrućinu. Po najvećim letnjim vrućinama boravio je što je više mogao u zatvorenom. Kad je izlazak bio neizbežan, njegov šofer Ručna Kočnica morao je da ide pored njega s kišobranom kako bi mu poslodavac bio u hladovini. Puri je takođe uložio novac u mali ručni ventilator na baterije. Ali na ovakvoj temperaturi ventilator je imao sasvim suprotno dejstvo – kao da ste stavili lice pred izduvni ventil.

Mogao je jedino da se moli bogu da vetrobransko staklo izdrži. Tek sutra je mogao da pošalje Ručnu Kočnicu da ga zameni.

Pred njim je bila duga noć.

Puri je pogledao na sat. Deset do osam – deset minuta do planirane isporuke u Selu za igru i hranu.

„Subjekt se približava nadvožnjaku prema aerodromu, prijem“, rekao je u voki-toki.

Srebrni „safari“ koji je pratio izašao je iz naselja pomodarskih vila Južnog Delhija i krenuo novim, izdignutim auto-putem s tri trake koji je krivudao pored Međunarodnog aerodroma Indira Gandi“.

„Na poziciji sam, gazda“, začuo se glas. Bio je to jedan od najboljih operativaca na tajnom zadatku u *Najprivatnijim detektivima d.o.o.* Puri, koji je imao običaj da svima daje nadimke, zvao ga je Neonka za to što se ujutru „sporo palio“.

„Kô bombona“, odgovorio je detektiv. „Trebalo bi uskoro da ti se pridružim. Kad bi ovaj prokletnik malo požurio. Zaboga, kakva spora kola!“

Od trenutka kad su počeli da prate „safari“, detektiv je s nevericom posmatrao njegovu sporu vožnju. Za razliku od ostalih automobila, koji su po auto-putu vozili kao po stazi za Formulu 1, izvodeći slalome između teških natovarenih vozila i autobusa iz kojih je kuljao dim od dizela, „safari“ se strogo pridržavao ograničenja brzine. Bilo je to jedino vozilo na putu koje se istovremeno nije kretalo u dve trake i na kojem nisu sve vreme bili uključeni dugi farovi. Njegova sirena se nije oglašavala uprkos uputstvima ispisanim na zadnjem delu kamiona: „Slobodno svirajte!“

„Bestraga!“, uzviknuo je Puri iznerviran kad je „safari“ propustio običnu motornu rikšu. „U redu, i ja sam za opreznju vožnju jer ipak brza vožnja ubija. Izgleda da je ovaj čovek nekakav šaljivdžija.“

Ručna Kočnica bio je takođe zbunjen. „Gde je naučio da vozi, gospodine?“ upitao je na hindiju. „U školi za devojčice?“

„Ne, nego u Sjedinjenim Američkim Državama“, odgovorio je detektiv smejući se.

Zapravo, Šanmuga Sundaram Ratinasabapati, poslednji klijent agencije *Najprivatniji detektivi d.o.o.*, dobio je vozačku dozvolu u Raliju, u Severnoj Karolini.

Prema Ratinasabapatijevom dosijeu – Puri je uspeo da se domogne kopije preko jednog od njegovih kolega iz klase s vojne akademije, koji je sada radio u indijskoj obaveštajnoj službi – Sam Ratinasabapati bio je sin tamilskog kardiohirurga koji je rođen i odrastao u državi Tar Hil. Nuklearni fizičar s diplomom MIT-ja vratio se u Indiju pre otprilike mesec dana i doveo sa sobom ženu i dvoje dece „bez indijskog državljanstva“. Trebalo je da radi za američko-indijsku partnersku firmu koja je gradila novu generaciju nuklearnih reaktora, ali je do sada proveo sve vreme baveći se problemima i korupcijom dok je pokušavao da iznajmi stan, da upiše decu u školu i da se snađe u gradu.

Pre tri dana, suočen s krizom, Sem Ratinasabapati je došao u Purijevu kancelariju u Kan marketu i izneo mu svoju muku.

„Reč je o mojoj deci! Šta da radim? Potpuno sam očajan!“

Detektiv je pristao da mu pomogne savetujući poštenog i urednog Ratinasabapatija da prihvati zahteve posrednika koji je stupio u kontakt s njim.

„Platite tom prokletom nitkovu dvesta hiljada, a ostalo prepustite meni“, rekao mu je detektiv.

Posle prvog sastanka, Puri je preneo svojoj sekretarici Elizabet Rani šta misli o naivnosti tih „došljačkih tipova“. Sve više takvih ljudi u Indiju slale su vrhunske finansijske institucije i multinacionalne kompanije. Kao i Britanci pre njih, većina ih je živela ušuškano i luk-suzno i provodila mnogo vremena žaleći se na sluge i na stomadne tegobe, nemajući pri tom pojma kako stvari zaista funkcionišu u Indiji.

„Kakav god da je stručnjak ovaj Sem¹, ovde u Indiji je potpuno izgubljen“, rekao je detektiv ranije. „U ovakvoj situaciji su neophodni iskustvo i sposobnost. Na sreću, Viš Puri je sposoban da lako pruži i jedno i drugo.“

Nadenuvši novom klijentu nadimak Kokos: „Ovaj tip je možda smeđ spolja, ali je unutra sto deset posto *gora*“, detektiv je sproveo svoj plan u delo.

¹ *Uncle Sam*, U. S. (Prim. prev.)

Tog popodneva Sem Ratinasabapati je u banci podigao dvesta hiljada rupija – po sto hiljada za svoje dvoje dece. Gotovinu je doneo u *Najprivatnije detektive d.o.o.*, gde je Puri zapisao serijske brojeve i upakovao svežnjeve novčanica u smeđu platnenu torbu.

Poziv od posrednika koji je objasnio gde treba ostaviti novac usledio je u šest sati. Ovo je dalo Neonki dovoljno vremena da prvi stigne u Selo za igru i hranu i zauzme položaj.

Ratinasabapatiju je sada samo preostalo da preda novac.

„Očekivano vreme dolaska je za deset... zaboga, bolje da kažem petnaest minuta, prijem“, rekao je Puri s uzdahom dok je Ratinasabapatijev „safari“ skretao sa auto-puta na prašnjavi put s jednom trakom.

Ovde, na izlokanom putu s neobeležanim ležećim policajcima, uz uobičajeni zvuk sirena i saobraćajni kaos, vozilo je dodatno usporilo, zamalo udarivši biciklistu koji je prevozio visoko naslaganu gomilu kutija s jajima. Ručna Kočnica, koji se trudio da ostane na bezbednoj udaljenosti, navukavši tako gnev vozača bedford kamiona, morao je naglo da zakoči. U isto vreme, instinktivno je pritisnuo sirenu.

„Izvinite, gazda!“, šofer se brzo izvinio. „Ali ovaj vozi kao neka baba!“

„Svi Amerikanci voze tako“, složio se detektiv.

„Mora da u Am-riiii-ci imaju mnogo udesa“, promumlao je Ručna Kočnica.

Bilo je osam i pesnaest kada je Ratinasabapati stigao na odredište i parkirao se ispred Sela za igru i hranu. Požurio je ka biletarnici s platenom torbom u ruci i stao u red.

Pripremvši se, Puri je otvorio vrata, a napolju su ga dočekale vreline i vlaga. Imao je osećaj da gubi dah i morao je da se pribere. Posle samo nekoliko sekundi prve kapi znoja potekle su mu niz vrat. Graške znoja pojavile su se i na gornjoj usni, ispod širokih i uvijenih brkova.

Hladeći se novinama, detektiv je kupio žeton za ulazak i krenuo za svojim klijentom kroz rotirajuća vrata.

Selo za igru i hranu, tipičan indijski zabavni park, s popularnim vodenim toboganima bio je prepun ushićene dece. Svuda se čula ci-

ka kad su krenuli niz akva tobogane i rukama veslali niz Lenju reku: „Iiiiihaaa! Hoću opet!“ Majke u pamučnoj odeći drečavih boja, sa širokim pantalonama zavrnutim iznad kolena, stajale su polumokre u plitkom delu Jezerceta za bebece igrajući se sa svojom dečicom. U Bazenu s talasima, grupa malih Sika u kupaćim gaćicama i patkama igrala je odbojku. Na klupama pored bazena tetke su rashlađivale noge u vodi i jele ukusne *dokle* ukrašene svežim korijanderom i zelenim papričicama. Povremeno bi ih nestašni unuci, sestrići i bratanci poprskali vodom.

Puri je pratio Ratinasabapatija dok se kroz gomilu probijao prema jednoj od mnogobrojnih gipsanih figura raštrkanih po celom parku – zastrašujućem, tri metra visokom i svirepom desetoglavom demonском kralju Ravani. Kralj sa svirepim očima i iscerenim usnama mahao je velikom sabljom i spremao se da njome poseče jezivu zmiju.

Posrednik je dao instrukcije Purijevom klijentu da čeka ispred figure kralja Ravane.

Ratinasabapati je stao u senku visokog božanstva. Zabrinutim pogledom prelazio je preko mase posetilaca koji su išli tamo-amo. U međuvremenu, detektiv koji je držao svog klijenta na oku stao je u pomalo haotičan red ispred obližnje dabe. Kad je došao na red, naručio je porciju *alu tiki masale*. Još neko vreme neće moći da jede, razmišljao je, a posle vegetarijanskog kotleta, specijaliteta dana u Džimkan klubu, jelo mu se nešto začinjeno – bez obzira na to što je ručak posuo četvrtinom flaše ljutog sosa.

Hrana je bila izvrsna i kad je pojeo poslednji komadić čatnija s tanjira od lista duvana, naručio je još jednu porciju. Posle nje je pojeo *čuski* s ukusom kumina i duplim sirupom, koji je morao brzo da pojede pre nego što se istopi i na odeći ostavi mrlje koje će ga odati i koje bi njegova žena primetila svojim sokolovim okom.

U osam i trideset još nije bilo ni traga ni glasa od posrednika. Puri je počeo da se pita da li je plan propao. Psovao je sebi u bradu zato što nije imao u vidu lošu vožnju svog klijenta. Ali opet, kakav je to čovek koji nema šofera?

Preko razgлася se čulo obaveštenje, prvo na hindiju, a zatim i na engleskom. „*Namashkar*“, rekao je prijatan melodičan glas. „Gosti se ljubazno mole da ne uriniraju u vodi. Toaleti se nalaze pozadi. Hvala vam na razumevanju.“

Prošlo je još pet minuta. Puri je nastojao da izbegne pogled svog klijenta, za slučaj da je posrednik blizu. Prodavač balona, koji je prodavao robu ispred Bazena s talasima, došao je i stao nekoliko metara levo od Ratinasabapatija.

A onda je nizak, punačak čovek s debelim vratom i kosom ofarbanom u crno prišao nuklearnom fizičaru. Leđima je bio okrenut prema dabi, pa detektiv nije mogao da mu vidi lice. Ipak, osim onog što se moglo uočiti na prvi pogled – da je muškarac u ranim ili srednjim pedesetim godinama, oženjen, da ima psa i da je tek stigao na sastanak – Puri je mogao da zaključi i da taj čovek ima ljubavnicu (u zadnjem džepu jasno se ocrtavao upakovani kondom) i da je odrastao u seoskom području gde je voda zaražena arsenom (ruke su mu bile prekrivene crnim mrljama).

Puri je gurnuo mini-prijemnik dublje u uvo. Prijemnik je bio povezan sa spravom za prislušivanje koju je njegov klijent nosio u indijskoj zastavi na džepu košulje.

„Vi ste gospodin Ratinasabapati?“, detektiv je kroz dečju ciku čuo posrednika kako pita. Njegov glas je odavao samouverenost i samozadovoljnost.

„Jesam“, odgovorio je nuklearni fizičar sa zebnjom u glasu. „Koste vi?“

„Razgovarali smo već preko telefona.“

„Rekli ste da ćete biti ovde u osam sati. Čekam skoro pola sata.“

„Osam sati po *indijskom* vremenu, gospodine naučnice. Zna li šta je indijsko vreme? Uvek kasnije nego što biste očekivali.“

Posrednik se zakikotao. „Po toj računici ja sam gotovo izuzetno tačan. Ali nećemo više o tome, je li tako? Šta to nosite? Nadam se da je nešto za mene.“

„Slušajte, neću predati novac dok ne budem tačno znao s kim imam posla“, insistirao je Ratinasabapati ponavljajući reči koje mu je Puri savetovao da kaže.

Posrednik je mrzovoljno odmahnuo glavom i okrenuo se leđima prema prodavcu balona.

„Nemojte se opterećivati mojim identitetom. Ono što je važno jeste da sam ja čovek koji završava stvari“, odgovorio je.

„Ali svakako imate ime. Kako da vas zovem?“

„Neki ljudi me zovu gospodin Deset Posto.“

„To je baš zgodno“, reče Ratinasabapati jednoličnim glasom.

„Baš mi je drago što tako mislite, gospodine naučnice. Ali ja nisam šaljivdžija koji treba da vas zasmehava. Hajde da obavimo posao. Imate li tačnu sumu do poslednje pare?“

„Da, doneo sam vaših dvesta hiljada rupija“, odgovorio je Ratinasabapati vraćajući se na dijalog koji mu je Puri napisao. „Ali kako da znam da ćete održati svoj deo pogodbe? Kako znam da nećete uzeti gotovinu, a moja deca i dalje neće...“

„Slušajte, učo!“ upao mu je u reč gospodin Deset Posto. „U Indiji dogovor važi. Ovo nije Amerika s onom *Enron* kompanijom. Sve je sređeno. A sad, hoćete li mi dati gotovinu?“

Ratinasabapati je oklevao trenutak i zatim predao platnenu torbu. „Sve je tu. Dve... stotine... hiljada... rupija“, rekao je podižući glas i jasno naglašavajući svaku reč.

Posrednik je uzeo torbu i podigao ručke desnom rukom, procenjajući joj težinu.

„Vrlo dobro“, rekao je očigledno zadovoljan.

„Nećete ga prebrojati?“

„Ovde? Na javnom mestu?“ Nasmehao se. „Svašta bi moglo da padne na pamet nekome ko vidi toliku gotovinu. Ko zna? Možda bi me opljačkali. Bandita danas ima na sve strane. Još jedan savet za tebe, gospodine naučnice – čuvaj novčanik! Evo baš pre neki dan lopov mi je oteo telefon iz ruke. Da ne poverujete. Na ulici, usred bela dana.

Srećom, dobio sam ga posle sat vremena. Lopov mi ga je sam vratio. Odnosno kad je otkrio kome pripada. Silno se izvinjavao.“

Gospodin Deset Posto je pružio ruku. „Drago mi je što smo završili posao“, rekao je. „Dobro došli u Indiju i srećno.“

„To je to? Kada ćemo se ponovo čuti?“

„Sa mnom se više nećete čuti. Sledeća poruka doći će od glavnog.“

Rekavši to, posrednik je krenuo prema izlazu i ubrzo se izgubio u masi naroda.

Prodavac balona bio je iza njega.

Njegovi srebrni helijumski baloni poskakivali su iznad glava sve te srećne dece i njihovih roditelja, pokazujući njegov položaj i položaj čoveka koga je pratio kao najbolji uređaj za navođenje.

Puri je nekoliko sekundi posmatrao njegovo kretanje. Zatim je detektiv dao znak svom klijentu da se ne pomera najmanje deset minuta, kako je planirano, i krenuo je za Neonkom i njegovim balonima – i za gospodinom Deset Posto.